

Hallituksen esitys Eduskunnalle pohjoismaisen työttömyysturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Pohjoismaiden välillä Maarianhaminassa 12 päivänä marraskuuta 1985 tehdyn työttömyysturvasopimuksen. Sopimuksen tarkoituksena on taata sopimusvaltioiden kansalaisille vastavuoroisesti periaatteessa samat työttömyysturvaetuedet toisessa sopimusvaltiossa kuin omassa maassa.

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden täyden kalenterikuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin kaikkien sopimusvaltioiden ratifioimiskirjat on talletettu. Voimaantulon jälkeen sopimuksen

määräyksiä sovelletaan oikeuksiin, jotka ovat olleet kertymässä tämän sopimuksen voimaan tullessa 1 päivästä heinäkuuta 1976 lukien voimassa olleen pohjoismaisen sopimuksen perusteella, joka on tehty säännöksistä, jotka koskevat etuuteen oikeuttavien aikojen ym. hyväksilukemista työttömyysvakuutettujen päivärahan saamisoikeuden yhteydessä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

Pohjoismaiden välillä on Oslossa 28 päivänä kesäkuuta 1976 tehty sopimus säännöksistä, jotka koskevat etuuteen oikeuttavien aikojen ym. hyväksilukemista työttömyysvakuutettujen päivärahan saamisoikeuden yhteydessä (SopS 48/76). Sopimus tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976. Sopimuksessa eivät ole mukana Suomen työttömyysturvan perusturva (entinen työttömyyskorvaus) eikä Ruotsin vastaava järjestelmä, kontant arbetsmarknadsstöd.

Vuoden 1982 alusta tuli voimaan 5 päivänä maaliskuuta 1981 tehty uusi pohjoismainen sosiaaliturvasopimus (SopS 81/81), jonka määräykset koskevat soveltuvin osin myös työttömyysturvaa.

Uuteen sosiaaliturvasopimukseen liittyen Pohjoismaiden Työmarkkinatoimikunta (NAUT) asetti toukokuussa 1982 yhteispohjoismaisen työryhmän tarkistamaan vuoden 1976 pohjoismaista työttömyysvakuutusopimusta. Työryhmässä on Suomesta ollut sosiaali- ja terveysministeriön, työvoimaministeriön ja Työttömyyskassojen Yhteistyöjärjestön edustus.

Työryhmän ehdotuksesta on sosiaali- ja terveysministeriö pyytänyt muun muassa valtiovarainministeriön, ulkoasiainministeriön, työvoimaministeriön ja oikeusministeriön sekä keskeisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen lausunnot. Lausunnoissa puolletaan sopimuksen tekemistä. Työministeriöiden kokous hyväksyi sopimustekstin marraskuussa 1984. Sopimus allekir-

joitettiin Maarianhaminassa 12 päivänä marraskuuta 1985.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Taloudellisten etujen ja lisäkustannusten arvelaan tasoittuvan eri sopimusmaiden välillä pitkällä aikavälillä. Suomen osalta kustannukset eivät missään tapauksessa kohoa merkittävästi.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

1 artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala. Sopimuksen piiriin kuuluu kulloinkin voimassa oleva, sopimuksen liitteessä mainittu sopimusmaan työttömyysturva ja muu työttömyysturvaa korvaava lainsäädäntö. Suomen, Ruotsin ja Tanskan osalta sopimukseen kuuluu vapaaehtoinen työttömyyskassojen hoitama työttömyysvakuutus, Islannin osalta työttömyysvakuutus sekä Norjan osalta pakollinen työttömyysvakuutus, joka on osa Norjan sosiaalivakuutusta (Folketrygd). Suomen osalta sopimuksen piiriin kuuluu lisäksi työttömyysturvan perusturva ja Ruotsin osalta vastaava järjestelmä, kontant arbetsmarknadsstöd (KAS).

2 artiklan ensimmäisessä kappaleessa määritellään etuuteen oikeuttavat työ- ja maksu-kaudet, jotka henkilö saa lukea hyväkseen muuttaessaan toiseen pohjoismaahan. Artiklan toisessa kappaleessa määritellään rajatyöntekijäkäsité.

3 artiklassa määrätään, että toisessa maassa hankitut etuuteen oikeuttavat kaudet saa lukea hyväkseen edellyttäen, että ne ovat hyväksyttäviä siinä maassa, josta päivärahaa haetaan.

4 artiklassa määrätään toiseen sopimusvaltioon siirtyvälle työttömälle neljän viikon työssäoloehto ennen päiväraha-oikeuden alkamista.

5 artikla koskee tilanteita, joissa 4 artiklan mukaista työssäoloehto ei edellytetä. Työssäoloehto ei edellytetä viiden vuoden kuluessa Suomeen palaavalta henkilöltä, joka on saanut päivärahaa tai hankkinut työssäoloehdon ennen muuttamistaan toiseen sopimusmaahan. Työssäoloehto ei vaadiita myöskään työhön muuttavan puolison mukana muuttavalta henkilöltä.

6 artiklan mukaan työtön rajatyöntekijä saa

päivärahaa työsuhteen voimassaolutilanteissa työskentelymaan lainsäädännön mukaan.

7 artiklassa määrätään, että työtön rajatyöntekijä saa päivärahaa työsuhteen päättymisen jälkeen asuinmaansa lainsäädännön mukaan.

8 artiklassa käsitellään niitä laskentaperiaatteita, joiden mukaan kahdeksan viikon kuluessa siirtymisen toiseen sopimusmaahan pitää tapahtua.

9 artiklassa määrätään, että sopimusmaa voi soveltaa 4—8 artiklojen osalta edunsaajan kanalta edullisempia määräyksiä.

10 artiklan mukaan toisessa pohjoismaassa maksetut työttömyysetuudet on otettava huomioon toisessa pohjoismaassa.

11 artiklassa määrätään työttömyysetuuden suuruuden päättämisestä tapauksissa, jolloin etuuden perustana olevat tulot on ansaittu toisessa pohjoismaassa. Toisessa pohjoismaassa ansaittu tulo on rinnastettava ansiotuloon siinä maassa, missä päivärahaa haetaan.

12 artiklan mukaan päivärahaa voi saada samanaikaisesti vain yhdestä pohjoismaasta.

13 artiklassa todetaan, että kaksi tai useampi pohjoismaa voi tehdä erityisen sopimuksen työttömyysturvaetuuksien suorittamisesta lomaautelle, joka palaa työskentelymaasta asuinmaahan.

14 artikla koskee ennen sopimuksen voimaantuloa hankittuja etuusaikoja.

15 artiklassa todetaan eri pohjoismaiden yhdyselimet sopimusta sovellettaessa. Suomen osalta yhdyselin on sosiaali- ja terveysministeriö.

16 artiklaan sisältyy määräykset sopimuksen irtisanomismenettelystä.

17 artikla koskee sopimuksen voimaantuloa ja artiklan mukaan sopimuksen tallettajana toimii Norjan ulkoasiainministeriö.

18 artiklassa määrätään 28 päivänä kesäkuuta 1976 tehdyn sopimuksen lakkaamisesta ja mainitun sopimuksen perusteella hankittujen etuusaikeiden hyväksilukemisesta.

Sopimukseen ovat Norja ja Tanska tehneet varauman. Norjan varaumassa todetaan, että Norjan viranomaiset vahvistavat, sovelletaanko sopimusta ja missä laajuudessa sitä sovelletaan henkilöön, joka oleskelee Svalbardilla, Jan Mayenilla tai Norjan alusmaassa (biland). Tanskan varauman mukaan Tanskan hallitus voi Färsaarten ja Grönlannin itsehallintoelinten tekemien päätösten sekä vastavuoroisuuden perusteella noottienvaihdolla liittyä sopimukseen näiden alueiden osalta.

2. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden täyden kalenterikuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin kaikkien maiden ratifioimiskirjat on talletettu.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Työttömyysturvalain (602/84) 16 §:n 1 ja 2 momentin mukaan oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan on henkilöllä, joka on ollut vakuutettuna vähintään kuusi lähinnä edeltävää kuukautta ja joka vakuutettuna ollessaan on täyttänyt 26 viikon työssäoloehdon. Työttömyysturvalain 12 §:ssä säädetään viiden päivän omavastuujasta ennen päivärahan maksamista. Työttömyysturvasopimuksen 2 ja 3 artikloissa määrää-

tään, että toisessa maassa hankitut etuuteen oikeuttavat kaudet, työssäolokausi ja omavastuukausi sekä etuudenmaksukaudet voidaan lukea hyväksi muuttomaassa. Muuttomaassa voidaan vaatia 4 artiklan mukaan enintään neljän viikon työskentelyä. Sopimuksen 5 artiklassa määrätään tilanteet, jolloin muuttomaassa voi päästä suoraan työttömyysturvan piiriin.

Työttömyysturvalain 1 §:n 1 momentin mukaan työttömyysturvaan on oikeutettu Suomessa asuva työtön työnhakija. Sopimuksen 2 artiklan 1 momentin b-kohdassa ja 6 ja 7 artikloissa määrätään rajatyöntekijän oikeudesta työttömyysturvaan.

Sopimuksen mukaan rajatyöntekijälle maksetaan lomautustilanteessa päivärahaa maan rajan yli. Sopimuksen 13 artiklassa todetaan lisäksi, että erityissopimuksella voidaan päivärahaa maksaa maan rajan yli muullekin kuin rajatyöntekijälle.

Koska sopimuksen yllämainitut määräykset poikkeavat Suomen lainsäädännöstä, on eduskunnan suostumus näiltä osin tarpeen.

Edellä olevan perusteella ja ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti *esitetään*,

että Eduskunta hyväksyisi ne Maarianhaminassa 12 päivänä marraskuuta 1985 tehdyn pohjoismaisen työttömyysturvasopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

pohjoismaisen työttömyysturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Maarianhaminassa 12 päivänä marraskuuta 1985 tehdyn pohjoismaisen työttömyysturvasopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Vt. ulkoasiainministeri,
Pääministeri *Kalevi Sorsa*

Pohjoismainen TYÖTTÖMYYSTURVASOPIMUS

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan hallitukset,

jotka toteavat, että 5 päivänä maaliskuuta 1981 tehdyn pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräykset koskevat soveltuvin osin työttömyysturvaa,

ovat tämän huomioon ottaen tehneet seuraavan sopimuksen työttömyysturvasta.

1 artikla

Tätä sopimusta sovelletaan pohjoismaiden kunkin ajankohtana voimassaolevaan tämän sopimuksen liitteessä mainittuun työttömyysturvaa ja muuta työttömyyskorvausta koskevaan lainsäädäntöön.

Mikäli 1 kappaleessa mainittu lainsäädäntö korvataan vastaavanlaisella lainsäädännöllä, sopimusta tulee soveltaa myös uuteen lainsäädäntöön.

2 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

a) "etuuksiin oikeuttavilla kausilla" työ- ja maksukausia, jotka saa lukea hyväksi ansaintamaan lainsäädännön mukaan, sekä kaikkia niihin rinnastettavia kausia.

b) "rajatyöntekijällä" työntekijää, joka työskentelee toisessa pohjoismaassa mutta asuu toisessa pohjoismaassa, johon hän tavallisesti päivittäin palaa. Jos yritys, jossa rajatyöntekijä työskentelee vakinaisesti, tilapäisesti sijoittaa hänet työhön sellaiselle paikkakunnalle, josta hän ei voi palata päivittäin asuinpaikkakunnalleen, häntä pidetään kuitenkin rajatyöntekijänä enintään neljän kuukauden ajan. Näin menetellään myös, jos työ tänä aikana on siirretty suoritettavaksi asuinmaassa.

3 artikla

Henkilöillä, jotka muuttavat pohjoismaasta toiseen, on oikeus lukea hyväkseen muissa pohjoismaissa ansaitut etuuksiin oikeuttavat kaudet. Tämä pätee kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että nämä kaudet ovat hyväksyttäviä sen maan lainsäädännön mukaan, mistä korvausta haetaan.

Sama oikeus koskee myös niitä, joilla 6 ja 7 artiklan mukaan on oikeus työttömyysturvaetuuksiin.

4 artikla

Sen, joka haluaa lukea hyväkseen 3 artiklan 1 kappaleen mukaiset etuuksiin oikeuttavat kaudet, on täytynyt työskennellä välittömästi ennen työttömyyttä siinä maassa, josta korvausta haetaan. Työ tulee voida hyväksyä tämän maan lainsäädännön mukaan. Pitempää kuin neljän viikon yhtäjaksoista työssäoloa ei voida kuitenkaan vaatia.

Jos työ on päättynyt edunsaajasta riippumattomasta syystä, saa tämä kuitenkin lukea hyväkseen etuuksiin oikeuttavat kaudet sillä edellytyksellä, että työ oli tarkoitettu kestävämpään pidemmän aikaa.

5 artikla

4 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua työskentelyjaksoa koskeva vaatimus ei koske henkilöä, joka on siinä maassa, josta korvausta haetaan, joko työskennellyt siinä laajuudessa, että hän on kuulunut sen maan työttömyysturvaa koskevan lainsäädännön piiriin tai nostanut työttömyyskorvausta. Työskentelyn on kuitenkin täytynyt tapahtua tai työttömyyskorvaus nostaa viiden vuoden sisällä siitä, kun henkilö on virallisen työnvä-

lityksen kautta hakenut työtä ja tarvittaessa asianomaisen työttömyyskassan jäsenyyttä.

Vaatus ei koske myöskään henkilöä, joka muuttaa puolisonsa kanssa, kun puoliso on saanut työpaikan vähintään kahdeksi vuodeksi siitä maasta, mistä korvausta haetaan. Tässä yhteydessä rinnastetaan avioliitonomaisissa olosuhteissa yhdessä elävät aviopuolisoihin siinä laajuudessa kuin kansallinen lainsäädäntö tai käytäntö edellyttää.

6 artikla

Rajatyöntekijälle, joka jää täysin tai osittain työttömäksi ilman työsuhteen päättymistä, myönnetään työttömyysturva työskentelymaan lainsäädännön mukaan niin kuin hän olisi asunut siellä, edellyttäen, että hän on ilmoittautunut työskentelymaan viralliseen työnvälitykseen.

Sama koskee myös muita työntekijöitä, jotka ovat työsuhteensa aikana asuneet toisessa maassa kuin työskentelymaassa, jos he oleskelevat työskentelymaassa.

7 artikla

Rajatyöntekijälle, jonka työsuhte on päättynyt, myönnetään työttömyysturva asuinmaan lainsäädännön mukaan niin kuin hän olisi kuulunut tämän maan lainsäädännön piiriin siellä työskennellessään. Tämä pätee kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että hän on työnhakijaksi ilmoittautuneena asuinmaan virallisessa työnvälityksessä.

Sama koskee myös muita työntekijöitä, jotka ovat työsuhteensa aikana asuneet toisessa maassa kuin missä he ovat työskennelleet, kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että he ovat yhtäjaksoisesti asuneet siellä kaksi työttömyyden alkamista edeltävää vuotta.

8 artikla

Jotta sopimuksen määräyksiä voitaisiin soveltaa, on 5—7 artiklassa tarkoitetut hakemukset jätettävä ja ilmoittautumisten tapahduttava kahdeksan viikon sisällä lukien

a) muuton ajankohdasta niissä tapauksissa, joita tarkoitetaan 5 artiklassa; ja

b) työttömyyden alkamisesta niissä tapauksissa, joita tarkoitetaan 7 artiklassa.

Sopimuksen 4 artiklan tarkoittama ansiotyö on täytynyt aloittaa kahdeksan viikon sisällä siitä ajankohdasta lukien, jolloin edunsaajan oikeus työttömyysturvaan on lakannut siinä maassa, mistä hän on muuttanut.

9 artikla

Tämä sopimus ei estä pohjoismaita soveltamasta työttömyysturvamääräyksiä, jotka ovat edunsaajan kannalta edullisempia kuin 4—8 artiklan määräykset.

10 artikla

Etuuksia myönnettäessä jossakin pohjoismaassa on otettava huomioon toisessa pohjoismaassa suoritettut etuudet.

11 artikla

Jos jonkin pohjoismaan lainsäädäntö määrää, että työttömyysturvaetuudet on laskettava aikaisemman ansiotulon perusteella, on toisessa pohjoismaassa ansaittu ansiotulo rinnastettava ansiotuloon siinä maassa, mistä korvausta haetaan. Laskemisen tulee tapahtua viimeksi mainitun maan säännösten mukaisesti.

12 artikla

Samaan työttömyystapaukseen korvausta voidaan myöntää samanaikaisesti vain yhdestä pohjoismaasta.

13 artikla

Kahden tai useamman sopimusmaan välillä voidaan tehdä erityisiä sopimuksia työttömyysturvaetuuksien suorittamisesta työntekijälle, joka jäätyään kokonaan tai osittain työttömäksi ilman että työsuhte on päättynyt, palaa takaisin asuinmaahan. Ennen kuin asianomaiset maat tekevät tällaisen sopimuksen tulee muille sopimusmaille antaa mahdollisuus esittää omat näkemyksensä asiasta.

14 artikla

Tämä sopimus ei koske sopimuksen voimaantuloa edeltäviä etuuksia.

Tämän sopimuksen perusteella määräytyviä etuuksia määrittäessä on otettava huomioon sopimuksen voimaantuloa edeltävät korvauskaudet ja etuuksiin oikeuttavat kaudet.

15 artikla

Tämän sopimuksen soveltamisen yhdyselimiä toimii

Islannissa Atvinnuleysistryggingasjodur,
Norjassa Arbeidsdirektoratet,
Ruotsissa Arbetsmarknadsstyrelsen,
Suomessa Sosiaali- ja terveysministeriö ja
Tanskassa Arbejdsdirektoratet.

16 artikla

Mikäli jokin sopimusmaa haluaa sanoa sopimuksen irti, on asiasta toimitettava kirjallinen ilmoitus Norjan ulkoasiainministeriölle, jonka on ilmoitettava tästä muiden pohjoismaiden hallituksille.

Irtisanominen koskee ainoastaan sen tehnyttä maata ja se tulee voimaan sen kalenterivuoden alusta lukien, joka alkaa vähintään kuuden kuukauden kuluttua Norjan ulkoasiainministeriön vastaanotettua ilmoituksen irtisanomisesta.

Jos sopimus sanotaan irti, ovat sopimuksen perusteella ansaitut oikeudet edelleen voimassa.

17 artikla

Tämä sopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat talletettava Norjan ulkoasiainministeriöön.

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden täyden kalenterikuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin kaikkien maiden ratifioimiskirjat on talletettu.

18 artikla

Tämän sopimuksen tullessa voimaan lakkaa olemasta voimassa 28 päivänä kesäkuuta 1976 tehty sopimus Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä säännöksistä, jotka koskevat etuuteen oikeuttavien aikojen ym. hyväksilukemista työttömyysvakuutettujen päivärahan saamisoikeuden yhteydessä päättöpöytäkirjoineen.

Lakkautetun sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan perusteella sopimuksen voimaantullessa korvausta saavien korvausoikeus tulee säilymään ennallaan korvauskauden loppuun.

Tämän vakuudeksi ovat allekirjoittaneet, tähän asianomaisesti valtuutettuina, allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Maarianhaminassa 12 päivänä marraskuuta 1985 yhtenä suomen-, islannin-, norjan-, ruotsin- ja tanskankielisenä kappaleena, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaisia.

(allekirjoitukset)

LUETTELO

1 artiklassa tarkoitettusta lainsäädännöstä

Tanska

Lov (bekendtgørelse nr. 407 af 3. september 1982) om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v.

Suomi

Työttömyysturvalaki (602/24.8.1984)
Työttömyyskassalaki (603/24.8.1984)
— ja niihin liittyvä lainsäädäntö

Islanti

Lov nr 64 af 2. juni 1981 om arbejdsløshedsforsikring

Norja

Lov 17 juni 1966 nr 12 om folketrygd, Kapitel 4, Stønad under arbejdsløyse m.v. § 4—1, bokstav a

Ruotsi

Lag den 5 juni 1973 (nr 370) om arbetslöshetsförsäkring
Lag den 5 juni 1973 (nr 371) om kontant arbetsmarknadsstöd